

VERNET AV STABBURSDALEN - VURDERING AV ERFARINGER OG KONKLUSJON

2021/22 markerte et tredobbelt jubileum for verneområdene i Stabbursdalen:

1. 50 år siden Stabbursdalen nasjonalpark ble etablert i 1972 (97 km²). Dette vernet var i tråd med lokale ønsker og hadde stor legitimitet både i den samiske urbefolkninga og i lokalsamfunnet forøvrig.
2. 20 år siden utvidelsen av nasjonalparken (utvida med 650 km² til 747 km²) og opprettelsen av landskapsvernområdet (189 km²) ble vedtatt av Bondevik-regjeringa i 2002. Dette utvida verna ble pressa igjennom på tross av bastant og massiv motstand fra Sametinget, Porsanger kommunestyre, Finnmark fylkesting, samiske organisasjoner og lokalbefolkninga forøvrig. Det utvida vernet mangler legitimitet, både i den samiske urbefolkninga og i lokalsamfunnet forøvrig.
3. 10 år siden innføring av Stabbursdalen nasjonalparkstyre som forvalter av verneområdene i 2011. At fylkesmannen fikk avløsning ble hilst med glede både i den samiske urbefolkninga og i lokalsamfunnet forøvrig, som forventet at lokale interesser og rettigheter heretter skulle bedre ivaretas.

Erfaringene så langt:

1. Erfaringene med Stabbursdalen nasjonalpark slik den ble oppretta i 1972, er i hovedsak positive med lavt konfliktnivå.
2. Erfaringene med utvida verneområder fra 2002 er i hovedsak negative med høyt konfliktnivå. Sametinget har i plenumsvedtak av 28.02.2003 fastslått at det utvida vernet i Stabbursdalen *ikke* er legitimt for den samiske befolkning. Det utvida vernet krenker folkerettens beskyttelse av urfolks og minoriteters rett til kulturutøvelse nedfelt i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, ILO-konvensjon nr 169 om urfolks rettigheter, FNs erklæring om urfolks rettigheter, grunnloven § 108, sameloven, menneskerettighetsloven m.v.
3. Erfaringene med Stabbursdalen nasjonalparkstyre som verneforvalter siden 2011 er i overraskende negative og lite tilfredsstillende. Dette skyldes dels at Porsanger kommune kun har én av fire styre-representanter, samt at lokale grunneiere og rettighetshavere er holdt utenom styret. Samt at styret har forvalta dette unike urfolksområdet på storsamfunnets norske premisser, jmfør styrevedtak 13.12.2022 hvor det bestrebes «å etterkomme Miljødirektorates forventninger» i stedet for å ivareta urfolkets og lokalsamfunnets interesser og rettigheter.

KONKLUSJON:

1. Det utvida vernet av Stabbursdalen må oppheves som rettsstridig, og verneområdene tilbakeleveres til lokal forvaltning ved lokale grunneiere, rettighetshavere og kommunen, i tråd med Sametingets plenumsvedtak av 28.02.2003 som må følges opp. Det viser til anførsel i verneplanen side 7-8:
«Dersom vedtaket av en slik lov [finnmarksloven] eller folkerettslige forhold forøvrig, skulle gjøre det nødvendig, vil Miljøverndepartementet foreta de endringer som er nødvendig i forhold til området som nå foreslås vernet i medhold av naturvernloven.»
2. Nasjonalparkstyret må omorganiseres slik at Porsanger kommune får et klart flertall i styret, i tråd med enstemmige vedtak i Porsanger kommunestyre fra 2012 og 2013. Dessuten må lokale grunneiere og rettighetshavere sikres behørig representasjon i styret for å ivareta urfolkets interesser og rettigheter.
3. Porsanger kommune må overta forvaltninga av Stabbursdalen landskapsvernområde i tråd med forutsetning i kgl. res. av 20.12.2002 (verneplanen for Stabbursdalen). Dette som en midlertidig ordning inntil landskapsvernet er opphevd, jmfør punkt 1.